

Reacties naar aanleiding van het opiniestuk over culturele toe-eigening in nr. 2-2020 van Woord & Gebaar

Deze reacties zijn niet gerectificeerd.

Reactie 1

Graag wil ik een reactie schrijven naar aanleiding van het artikel Culturele toe-eigening van gebarentaal in de nr 2-2020 van woord en gebaar.

In dit artikel worden allerlei meningen geuit en vergelijkingen gemaakt en daar de naam culturele toe-eigening aan gekoppeld.

'Het is helaas ook een feit dat onze gebarentaal gebruikt wordt door horenden'.

Bedoelt de schrijver, horende ouders van dove kinderen die gebarentaal gebruiken om hun dove kind weg wijs te maken in het leven? Horende tolken? CODA kinderen? Jaren geleden waren er geen tolken en gebarentaal docenten en dus ook geen zichtbare dove mensen. Alleen doven zonder opleiding, werkloos thuis.

Ik vind het nogal negatief, ervanuit gaan dat horenden die gebarentaal gebruiken dit uitbuiten, of zoals de schrijver het woord *exploiteren* gebruikt. *Uitbuiten*, of *uitbaten* letterlijk vertaald. Een beter voorbeeld hiervan is meedoen met de paralympische spelen terwijl je geen handicap hebt. Dat vind ik een voorbeeld van *exploiteren* van de gehandicapte sport.

Zelf kijk ik er anders tegenaan, doven, blinden, rolstoelgebruikers, een ADHD-er, en allerlei andere beperkingen, zijn mensen die ergens een beperking in hebben. We kunnen het ook een *toevoeging* noemen in plaats van een *beperking* klinkt positiever. Mensen zonder die specifieke beperking kunnen zich interesseren of aanpassen aan die beperking dat is empathisch, of oog hebben voor je medemens.

Handig dat er horende mensen tolk willen worden, net zo handig als dat er mensen in de zorg willen werken. Goed dat de NOS tolken bij de nieuwsuitzendingen geregeld heeft. Voor de tolken is dat een mooie opdracht, werk en inkomen. Voor dove mensen is het nieuws toegankelijk in de gebarentaal. Doven en horenden maken gebruik van elkaar en worden daar beide beter van klinkt vriendelijker als elkaar uitbuiten, *exploiteren*.

Aan het einde van het artikel wordt het voorbeeld van het initiatief van Onno Crasborn genoemd om NGT in elke klas te krijgen, en dat hier geen dove vormgevers bij betrokken waren is dit " *bewust culturele toe-eigening of gewoon een domme fout*". Ten eerste vind ik het niet gepast om bij dit voorbeeld een naam te lezen terwijl dat project niet bestaat uit 1 persoon. Dit is een erg negatieve benadering van een mooi initiatief. Een *domme fout*, *culturele toe-eigening*? Het lijkt mij niet van toepassing bij dit initiatief. Dove mensen kunnen zelf initiatief nemen, zelf docent worden daar worden horende mensen niet boos van. Doof en horend worden van dit soort mooie initiatieven beide beter.

Heeft de schrijver een oplossing voor het docenten tekort? Een kritisch noot mag maar dan lees ik graag iets oplossingsgericht.

In het artikel worden de muziektolken bekritiseerd. Sommige tolken hebben hier een talent voor en hebben een soort kunstvorm bedacht op de gebarentaal. Als je er niet van houdt dan kijk je niet. Er zijn genoeg horenden en doven die dit prachtig vinden, die mensen genieten van deze creatieve visuele kunst uiting.

Kortom, ik vraag mij af wat het doel is van dit opinie stuk. Ik voel mij getriggerd om deze reactie te schrijven als horende tolk, als moeder van een doof kind, en als partner van een dove man. Voor mij is gelijkwaardigheid vanzelfsprekend. Ik zou graag een beetje meer optimisme lezen voor de moeite die horende doen om zich in te zetten voor de dovencultuur en om de gebarentaal te leren.

In zijn laatste zin gaat het over het woord 'Ally' bondgenoot.

Ik kijk uit naar zijn artikel over dit onderwerp. Ik hoop wel dat dit een meer positieve inhoud zal hebben.

Aleida Ploegstra

Reactie 2

Hier mijn reactie op het prikkelende opiniestuk van Dennis.

C'est le ton qui fait la musique.

Toevallig keek ik deze week een documentaire over Malcolm X op Netflix.

En minder toevallig dacht ik daaraan toen ik gisteren het opiniestuk in Woord & Gebaar las van de Dove Malcolm X: Dennis Hoogeveen. Culture toe-eigening. Ik vind het een interessant onderwerp en ik las het stuk echt met interesse.

En natuurlijk wist ik dat dit een gevoelige snaar zou raken. Maar dat moet ook met een opiniestuk. Minder geslaagd vond ik de sneer naar een collega, dat had het stuk niet nodig en het haalde voor mij ook iets van de kracht van het betoog weg. Maar goed, ik was er vandaag voldoende mee bezig om uiteindelijk hier uit te komen.

Het is niet zo dat ik er nu opeens een mening over heb omdat het tolken van cultuur (muziek/theater) een hot item is. Al in 2002 (ahum) mocht ik op de EFSLI-conferentie in Oslo een presentatie geven over het onderwerp. Ik tolkte toen als een van de eersten in het theater. Ook toen vroeg ik me af waarom wij tolken de Oscar kregen van de horende toeschouwers, terwijl de groep van wie die taal eigenlijk is - toen zeker- onzichtbaar was of aan de kant werd geschoven. Daar voelde ik mij ongemakkelijk bij en daar had ik toen al vraagtekens bij. Dat zo iets niet wenselijk is.

Maar op een conferentie vele jaren later gaf ik met een collega een workshop over identiteiten en stereotypen. Om er wat luchtige elementen in te stoppen hadden we op een gegeven moment afro-pruiken opgedaan. Ik heb het over een jaar of 15 geleden. Later die dag hoorden we via via dat iemand een klacht had: wij waren racisten! Ik was met stomheid geslagen, ik ...een racist!?!? Ik was ook heel erg verontwaardigd. Het heeft eigenlijk tot de discussie rondom zwarte piet geduurd tot ik

begreep dat wij het misschien niet zo bedoeld hadden, maar dat het aan de haal gaan met iets van een gediscrimineerde minderheid niet echt enthousiast wordt ontvangen door die minderheid. En aan al dat soort dingen moet ik denken na het lezen van dat stuk.

Heel eerlijk gezegd begrijp ik de wrevel (understatement) wel die ontstaat bij cultuur toe-eigening. Het is niet hetzelfde, maar ik word behalve erg vrolijk ook elk jaar wat kriegel van de opeens juichende roze uitgedoste massa aan de grachten tijdens Pride. Dezelfde mensen die de volgende dag gewoon weer een enquête invullen waarbij ze aangeven dat ze homoseksualiteit niet erg vinden als ze maar geen mannen zien zoenen. Dus dan is het weer afgelopen met die roze bril.

Juist omdat ik ook tot die minderheid behoor en waarschijnlijk ook wel omdat ik al vele jaren meeloop en al duizend keer mijn neus heb gestoten, veel heb geleerd, heb leren luisteren naar die anderen, soms instemmend, soms nog steeds bereid tot een fikse discussie, misschien begrijp ik daardoor steeds beter die wens/eis voor eigenaarschap over een wezenlijk deel van hun cultuur.

En nu het muziektolken. Een paar jaar geleden dachten we nog dat het onmogelijk was dat er dove tolken zouden zijn die als volwaardige collega's zouden kunnen functioneren. Nu zie ik bij regelmaat pareltjes zichtbaar op televisie. Wat een winst! En toch blijft het bij muziektolken de wens van – oké, wellicht het activistische deel -de originele gebruikers van gebarentaal zoouou gevoelig.

Waarom lukt het ons niet zo goed om dit net zo te bekijken als bij allerlei onderwerpen die gaan over minderheid-meerderheid en het overrulen door de meerderheid? Waarom zijn we gekwetst? We bedoelen het toch goed? Of zien we het als een kans om te shinen?

Ik zie echt hele, hele mooie vertalingen en presentaties door dove gebarentaalgebruikers. Ik heb ademloos gekeken naar Theo Stoop bij de Passion. En heel eerlijk, ik dacht: zo kan ik het nooit. Je zou kunnen zeggen: dat ligt dan aan jou! Haha, ja dat zou kunnen. En natuurlijk zie ik ook dove gebarentaalgebruikers muziektolken die voor mij ver van dat niveau verwijderd zijn. Ik wil maar zeggen: je bent wat mij betreft niet geschikt om muziek te tolken puur en alleen omdat je doof of Doof bent.

Ik merk wel dat ik me ondertussen meer op mijn plek voel als iemand die faciliteert omdat ik de gebarentaal beheerst EN de muziek kan horen. Dus leen ik steeds vaker mijn oren aan natieve taalgebruikers die tekst op muziek willen vertalen. Want...alleen ik kan horen waar de nadruk ligt, waar de emotie wordt aangezet, waar de muziek opzweept, waar je bijna een traan hoort etc. etc. Wat ik maar wil zeggen: als de tijd dan is aangebroken dat talentvolle Dove gebarentaalgebruikers meer willen gaan doen met muziektolken, zullen we dan gaan SAMENWERKEN? Wij een beetje minder in het licht zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot performers in hun taal met onze muziek?

Vriendelijke groet,
Erika

Erika Zeegers
Tolk Gebarentaal - NmG
Theater en Muziektolk
Trainingen & Workshops

Reactie 3

Voor plots-en laatdoven is cultuur toe-eigening natuurlijk een ander verhaal. Velen van ons zijn voor een groot deel van hun leven horend -en soms slechthorend- geweest en behoorden voordat ze doof werden bij die horende cultuur. Het muziektolken is voor velen van ons een opening naar en een

herinnering aan de muziek. Dat muziek, nu wij doof zijn geworden, toegankelijk wordt door de gebarentaal of het toevoegen van gebaren vinden veel plots-en laatdoven leuk. Maar tegelijkertijd is het soms is ook confronterend. Er is het besef dat het nooit meer wordt zoals het was. Maar het merendeel van onze doelgroep ervaart het toch als een hernieuwde kennismaking met dat wat hoorde bij onze horende cultuur. Met daaraan toegevoegd het belangrijkste element van onze nieuwe cultuur: gebaren uit de Nederlandse Gebarentaal. Als je het met een knipoog zou willen benaderen eten we van twee walletjes: de muziek van de horende cultuur en de gebaren(-taal) van de Dovencultuur.

Hopelijk is bovenstaand een mooie aanvulling op het item.

Hartelijke groet,
Robert ten Bloemendal
Voorzitter Stichting Plotsdoven

Reactie 4

Toen ik het blad van Woord en Gebaar op mijn deurmat zag liggen, had ik zin om te lezen over wat er allemaal speelt op het gebied van dovencultuur, toegankelijkheid etc.

Ik las het opiniestuk van Dennis over cultuur toe-eigening. Een interessant onderwerp, maar de uitspraken over muziektolken en signdancers en met name het Songfestival hebben me geraakt.

Ik was zelf als dove signdancer betrokken bij het songfestival en als insider kan ik de leugen, want dat is het, ontkrachten dat 1 horende muziektolk op eigen initiatief de NPO heeft benaderd. De NPO heeft afgelopen jaar gevraagd om een team dat bestond uit horende, slechthorende én dove signdancers.

En deze keuze is gemaakt op basis van gesprekken die de NPO gevoerd heeft met een diverse vertegenwoordiging vanuit de tolkgebruikers.

Eerder in het proces hebben wij als team zelf óók o.a. het Gebarencentrum en Dovenschap willen betrekken, maar zij zijn beide nooit op onze uitnodiging ingegaan.

Een rectificatie lijkt me dus wel op zijn plaats.

Met vriendelijke groet, Tom Uittenbogert

Reactie 5

Muziektolken – reactie Judith Schuitvlot op artikel van Dennis

Muziek is iets dat vroeger voor veel doven heel vreemd was. Je kon het voelen, maar de inhoud van het liedje kreeg je niet mee. De populatie doven is de afgelopen jaren veranderd. Er zijn steeds meer CI-doven die nu wel meer van de muziek meekrijgen. Ook gaan steeds meer slechthorenden en plots-en laatdoven ook gebaren leren, waardoor ze (meer) toegang krijgen tot muziek.

Een liedje is als een verhaal of poëzie met beweging. In liedjes wordt creatief omgegaan met de taal. Als muziektolk en signdancer moet je dus ook creatief en poetischer kunnen omgaan met gebaren. Een liedje gaat ergens over en heeft een bepaald gevoel. Dat moet ook worden overgebracht in de vertaling.

Muziek vertalen is niet makkelijk. Je moet de tekst begrijpen en wat de kern is van het liedje. Bij veel liedjes moet je echt graven om de betekenis en kern van het liedje te vinden. Daarbij moet je de tekst van het liedje onthouden en je eigen vertaling. Met een Engels liedje, welke taal is je mondbeeld? Doe je NmG of NGT vertalen? Hoe vertaal je uitdrukkingen?

Als horende mensen naar liedjes luisteren, krijgen zij niet alles mee van de tekst. Ze zingen mee met wat ze verstaan. En als ze de tekst willen weten, zoeken ze het op op internet. Het beeld van veel doven is dat ze alles moeten kunnen begrijpen wat de muziktolk/signdancer gebaart, maar dat is niet zo.

Muziktolken (tolken NGT die muziek vertalen) bestaan al zeker 15 jaar. De tolken die toen zijn begonnen, hebben nu veel ervaring met hoe muziek en tekst van een liedje vertaald moet worden naar gebarentaal. Ook is de kwaliteit van hun vertaling heel hoog.

Ik ben 10 jaar geleden begonnen als signdancer en heb zoveel respect voor deze muziktolken. Ik kijk met veel bewondering en plezier naar hun vertalingen. Van hen kunnen andere muziktolken en signdancers veel leren!

Ik ken geen enkele muziktolk die muziktolkt voor eigen gewin. Alle muziktolken doen dit omdat ze muziek toegankelijk willen vertalen voor doven en slechthorenden. De laatste paar jaar wordt in Nederland steeds meer bekend dat er muziktolken zijn. Dat is in de media te zien en steeds meer organisaties en bedrijven vragen muziktolken aan. Dit is een hele positieve ontwikkeling.

Na het DWDD debacle zijn de muziktolken zich van bewust dat ze geen reclame voor zichzelf maken als muziktolk.

Muziktolken die concerten of festivals moeten vertalen voor dove en slechthorende bezoekers, moeten veel liedjes in hele korte tijd instuderen. Ook krijgen ze niet altijd alle liedjes of teksten. Als signdancer heb ik een aantal jaar liedjes vertaald op sency en mutesounds. Mijn ervaring is dat bandjes veel improviseren tijdens hun optredens. Ze laten (delen van) liedjes weg, veranderen liedjes en geven niet altijd de tekst of liedje voor het optreden. Dit is voor signdancers heel lastig, want wij kunnen niet goed horen/verstaan wat er gezongen wordt en daar op inspringen.

De afgelopen jaren zijn er steeds meer signdancers. Dit is een mooie ontwikkeling. Er zijn nu ook cursussen om muziktolken/signdancing te leren, zodat de kwaliteit gewaarborgd kan worden.

Drie jaar geleden in 2018 besloten 2 ervaren muziktolken het songfestival toegankelijk te maken voor doven en slechthorenden in Nederland. Dit deden ze niet alleen. Ze vroegen meer muziktolken én signdancers (met en zonder ervaring). Vorig jaar werd het songfestival voor de 1e keer op tv uitgezonden met muziktolken en signdancers. Wat opviel was het verschil in kwaliteit tussen alle muziktolken en signdancers. Om de kwaliteit te waarborgen, zijn de muziktolken die dit hebben opgezet in 2018, druk bezig geweest om achter de schermen bijscholing en andere zaken te organiseren. Helaas viel dit groepje uit elkaar.

De NPO en de muziktolken/signdancers van het songfestival willen dat de kwaliteit van de vertalingen omhoog gaat en dat zal in de toekomst ook gaan gebeuren. Dit gaan we o.a. doen door samen te werken met het gebarent centrum. Helaas kon het dit jaar niet doorgaan vanwege de corona.

Liedjes vertalen is nog vrij onbekend voor veel doven. Ze weten niet wat het is, hoe het gedaan wordt en wat er allemaal bij komt kijken. Echter is een klein groepje doven die hun mening veelvuldig verkondigen op sociale media. Er is geen open gesprek, geen hoor en wederhoor. Helaas krijgen juist zij een podium om hun valse waarheid te verkondigen. Zij tonen geen professionaliteit die je van hun status wel mag verwachten.

Gebarentaal, tolken en muziktolken staan nu meer in de aandacht vanwege het songfestival en de coronacrisis. Hierdoor wordt de dovengemeenschap ook meer zichtbaarder en een serieuze gesprekspartner. Echter kan het geklaag ervoor zorgen dat wij als dovengemeenschap niet meer serieus genomen worden. Stop met klagen en anderen afkraken. Wees professioneel en ga meteen met elkaar in gesprek, i.p.v. uitgebreid je mening verkondigen op sociale media. Toon respect voor de ander en geef opbouwende feedback.

Kortom:

- Muziek vertalen is moeilijk.
- Muziektolken doen dit niet voor eigen gewin.
- Live optreden op festivals is voor sign dancers lastiger omdat de bandjes veel improviseren.
- Er komen meer cursussen en eisen om de kwaliteit van de vertalingen te waarborgen.
- Er is een klein groepje doven dat goed is in kritiek leveren en afkraken. Die moet je niet serieus nemen.